څه ګورم او څه اورم

د

گل پا چا الفت

Ketabton.com

د نا چاپ شوي آثارو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیل

نه پوهېږم: د قدرت څه منظوره وه؟ او دی نړۍ څه احتیاج درلود چه زه ئې د خپلو ننداړو او تماشو دپاره را بللم. دغه راز نا اشنا چه نه ئې نوم معلوم وی او نه ئې څوك له احواله خبر وی هېڅوك خپل محفل ته نه را غواړی او نه خپل ښه او بد ورته څرګندوی.

زه هم سره له دی چه د دی عالم ناسته ولاړه دود و دستور، وفا او جفا، رحم او ظلم ښه او بد هېڅ راته نه و معلوم او نه می پدی باب کښې څه تصور او تخیل کولی شو راغلم او د دغه مجهوله بلنه می قبوله کړه. سره له دی چې زما سابقه او آینده هېڅچا ته نه وه معلومه او نه می چا ته د خپل راتلونکی ژوند په نسبت څه ویلی و، زما په راتګ د خوشحالۍ ډزې وشوې او له هری خوا د مبارکۍ آوازونه پورته شوه. د کلی او کور لوی او واړه ټول خوشحاله و او زما د استقبال مراسم په ډېر ښه شان اجرا شوه.

وګورئ! هغه وخت چه زه د هېڅ نوم خاوند نه وم پخپلو او پردو، ښځو او نرو زما د راتګ زیری کېده او یوه خوا بله خوا د خوشخبرۍ ګلونه وګرزېده. زه هېڅ پوه نشوم چه دا دومره خوشحالی او خوشبینی د څه دپاره او زما ولی دومره ډېر قدر کېده؟

بی له دېنه چه دی خلقو ته جدت پسند ووایو نور به نو څه ووایو؟

هو! دا خلق هر وخت نوی شیان خوښوی او زاړه ردوی، هره ورځ په نوو اشنایانو پسی ګرزی او پخوانی ملګری پرېږدی همدغه سبب دی چه د دوی د بې وفا توب قصې په هر ځای کښې کېږی او هر څوك دوی ته بې وفا وائی.

د همدې دپاره چه دوی هر وخت او په هر شی کښې نوی رنګونه خوښوی زما نه هم د دوی په ولی پوهېږی او لکه یو هوښیار سوداګر وخت په وخت ورته نوی جامی او نوی ټوکی راوړی او د دی زړی دنیا په مخ نوی رنګونه پوری کوی. کله ورته د کاڼو او ګټو بوتان جوړوی او کله ئې د دود و دستور په اصنامو غولوی یوه ورځ ئې په کلیسا کښې او بله ورځ ئې په اتشکده کښې د عبادت دپاره رابولی. همدغه یو انسان دی چه کله زردشت او کله بودا شی یوه ورځ ساحری او بله ورځ فرعونی کوی کله نور سمی لاری ته را بولی او کله خپل ځان له ګړنګونو غورځوی. له کوم وخته چه زه را وېښ شوی یم او خپلی سترګی می غړولی دی تر اوسه پوری می د دنیا پېښی په یو راز نه دی لیدلی او نه یوه شپه د بلی په شان تېرېږی طبیعت او زمانه لکه نازکخیال شاعر هر وخت په ابتکار پسی ګرزی او نوی نوی مضمونونه پیدا کوی. زه هم د زمانې له ابتکاراتو نه شمېرل کېږم او زما مشاهدات هم ټول نوی او تازه مضامین دی. زما په حیات او ژوند کښې تکرار نشته زه هغه نه یم چه پرون وم او نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا دغسې یم لکه چه نن مې ته وینی. که ته په ظاهره نه غولېږې زه هر ورځ بېل افکار او نوی خیالات لرم چه پرون هم نه و او سبا به هم نه وی.

کله چه زه د مور په غېږ کښې وم هغه وخت زه بل څوك وم مګر نن د محيط په غېږ کښې بل راز شوم هغه وخت به مې د مشرانو په ږيره لوبې کولې او خلقو به ښکلولوم مګر نن د خپلې ږيرې واك هم نلرم. هغه وخت زه مور و پلار په غېږ کښې ګرزولم مګر اوس بايد زه دوی په شا وګرزوم او خدمت ئې وکړم. په هغه وخت کښې چه هر څه له ما سره کېدل هغه يو قرض و چه نن ئې بايد ادا کړم.

وګورئ! واړه او کوچنيان هم د قرض په ورکولو مکلف دی مګر څنګه قرض؟

زما وزن په هغه وخت کښې ډېر لږ و مګر نن زما پېټی ډېر درونډ دی او زما له لوئيدو سره سم زما بار هم درونډ شويدی. هو! هر څومره چه يو سړی لوئېږی تکليف ئې هم هماغومره زياتېږی همدغه سبب دی چه نن راځنی مشران اطاعت او کشران شفقت غواړی څوك راځنی ګلې کوی او ځينی راته هيلی او اسرې لری د همدغو هيلو او اميدونو دپاره زه روزل کېدم او زما په زړه کښې هم د اميد رڼا وروړو زياتېدله. که سړی ښه ځير شی دنيا ټوله داسرو او اميدونو هنداره ده چه هر څوك پکښې له لری څه وينی او هغه ئې خوښېږی دی ورپسې هڅه کوی او هغه ورځنی وروړو لرې کېږی په اخره کښې ورپسې د ژوندانه له ګړنګه هم ځان وغورځوی او يوه بل عالم ته ولاړ شی. څوك نه پوهېږی چه داتګ به ترڅه وخته او تر کومه حده وی؟ څنګه به وی؟ او څنګه به شی؟

هر يو پخپل سر د پاسه يوه وريځ وينی چه د ده ګمان پيدا کړيده او دی ورته اميد لری، له دې وريځې کله ږلې اوری او کله بارانونه، په ځينو ځايو شنډه تېره شی او په ځينو ځايو کښې ورځنی سيلابونه وبهېږی. بډايان او شتمن هېڅ کله هيله لرونکو ته دومره څه نه ورکوی لکه چه قدرت او طبيعت ئې د اميد او اسرو خاوندانو ته ورکوی. هر څوك د خپل اميد په رڼا کښې ژوند کوی او د رحمت وړانګې هر وخت د اميد له کړکۍ د انسان په تياره خونه کښې پرېوزی.

اميد د ايمان يو جز دی چه خوف هم ورځنې پيدا کېږی څوك چه اميد نلری هغه خوف هم نلری او نه ئې په زړه کښې د ناکامۍ وېره او سودا وی. مونږ بايد پخپل مخکښې د اميد رڼا ځانته پيدا کړو، همدغه رڼا مونږ ته د پيشرفت او وړاندی تللو قوت راکوی.

زه خپل اميد تر يوه حده ورسولم زما ځينی ملګری چه د اميد توښه ئې بيخی نه وه په هماغه لمړۍ مېنه پاته دی. اميد هم لکه عشق او محبت انسان يوه عالی مقام ته رسوی او له توری شپې نه ئې رڼا ته راباسی. اميدونه او اسرې په ژوندانه کښې ډېره ستره برخه لری مخصوصاً لوړ او عالی اميدونه چه د اشخاصو دروازی ته نه راتېتېږی او ذلت نه قبلوی. هغه وخت چه ما پدی لويه نړۍ کښې يوازی خپل پلار او مور پېژندله او ټوله دنيا راته د همدوی د شفقت غېږ ښکارېده د اميد رڼا وروړو زما په زړه کښې زياتېدله او ما ګمان کاوه چه دا نړۍ سر ترسره زما د پلار کور دی او بې له رحم و شفقته نور څه په دنيا کښې نشته. زه نه وم خبر چه دنيا د مارانو او لړمانو ليوانو او پړانګانو ځای هم دی او هغه د شفقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسونه چه په سر او مخ تېرېږی کله کله د عتاب ځپېږی شی او په مخ لګېږی ما په دغه دنیا کښې دغه راز اضداد ډېر لیدلی او مختلف واقعات راته معلوم دی.

هو! په دنیا کښې عجیب و غریب واقعات ډېر پېښېږی مګر افوس چه یا پټېږی او یا په بل رنګ ښودل کېږی زما د ژوند افسانه هم د دنیا لوی او زاړه کتاب یوه پاڼه ده زه کوښښ کوم چه دا افسانه د حقیقت روح ولری او رښتیا وی مګر تاسی به یو هم دېته حاضر نه اوسئ چه خپل ځان لکه څنګه چه یاست هغسی ښکاره کړئ نو که دا قصه څه زیاتی او کمی ولری ما معذور وګڼئ هیڅ قصه ټوله رښتیا نه وی مګر خلق ئی اوری دروغ لا تر اوسه داسی نه وی رټل شوی چه نه ئی څوك ووائی او نه ئی څوك واوری.

اوس هم ډېر خلق په دروغو پیشرفت کوی او د دروغو په ستاینه لوی لوی خلق له ځانه خوشحالوی. د حقیقت ویل دومره ګران کار دی چه بی له ښاغلی رجب خانه (تصوری انسان) بل څوك دا کار نه کوی. مګر هغه هم خلقو په دومره ځپېرو وهلی چه ونه ئی له یوی لوېشتی نه جګېږی او هر څوك پری خاندی. خبره له خبری ولاړېږی زه هم لکه ځینی کسان چه تش ګرېدل ئی مطلب وی او د نتیجی غم ورسره هېڅ نه وی له مطلبه لرلری شوم او قصه بلی خواته ولاړه نو ببرته د خپل مقصد ته را ګرزم او د خپل ژوند قصه را شروع کوم مګر نه پوهېږم چه دا قصه له کوم ځایه شروع کړم او تاسی له کومی برخی سره ډېره مینه لرئ. کله سړی د خپل ظلم او بی رحمی قصی کوی خلق ورته توریالی وائی مګر بالعکس د لویو سینو خاوندانو ته بی ننګه او بی غیرته وایی ځینی نور کسان وی چه هغوی ظالمان بد ګڼی او د هغوی کار نامو ته په بد نظر ګوری. زه نه پوهېږم چه ته (د قصی لوستونکی) څوك ئی او څه راز ذوق لری زما مشاهدات ستا د تعجب موجب ګرزی او که عادی درته ښکاری.

هغه وخت چه زه د دنیا له ظلمونو څنی لانه وم خبر، د چنګیز او هلاکو قصی می نه وی اورېدلی د دښمنانو بی رحمی راته هېڅ نه وه معلومه د جنګ او جګړو پاڼی مې نه وی لوستی، د حسد او عداوت اور می په زړه کښې نه و بل شوی د دعوو او دنګلو محکمه می نه وه لیدلی د دنیا مینی راباندی غلبه نه وه کړی، سبائی له خوبه را پاڅېدم سترګی می ومښلی ښکته پورته می وکتل د کور و کلی خلق راته بل راز ښکاره شوه او بل راز سبا می تر سترګو شو، هر سړی به بل ته ورنږدی کېده او په غوږ کښې به ئی څه ورته وویل ورو کوچنیانو به په کوڅو کښې ناړې وهلی چه نن ئی فلانکی ... وژلی بل به ویل چه په چاړه ئی حلال کړیدی، ښځو به ویل خدای دی دا کلا او دا پټی درنه پاته کړی زمکه ښه ده که ورور؟ د چا دی څه وکړه خو خپل ځان دی یو ستوی کړ. زه پدی خبرو ښه نه پوهېدم چه دا څه وائی او څوك یادوی له کومی ښځی به مې چه پوښتنه وکړه چه څه شویدی او څه خبره ده؟ همدومره به ئی وویل: (څې کئې زویه خدای دی دی ووهی) زه به هېڅ پوه نشوم او حیران به پاته شوم چه دا خلق نن ولی داسې خبری کوی چه زه پرې نه پوهېږم او ما نه پوه کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ساعت وروسته د کلي ښځې ټولې شوې او يوه بل کلي ته تللي زه هم ورسره ملګرې شوم او يوه کاله ته ننوتو چه ډېرې ښځې راټولې شوې دي، څوك ژاړي او څوك خبرې کوې ځينې اوږه لمدوي او ځينې په لويو لويو ديګيو پسې اورونه بلوي. د کوټې په مينځګښې څوك اوږد پروت دی او شاو خوائې ښځې ناستې دی لکه بدلې څه وائې او ژاړي.

يوه ښځه چه نوې راغله ژړئې هغه سپينې څادر لرې کړ او په چيغو ئې لاس پورې کړ، زه هم ورنږدې شوم ګورم چه يو سړی په وينو ګښې لبت پېت پروت دی او لکه پسه چا حلال کړيدی يوه ښځه چه د کلي د ملا ښځه ده د کوټې په کنج کښې ناسته ده خبرې کوی او نورو ښځو ورته غوږ نيولې دی هغې ښايسته ډېرې خبرې وکړې خو ماته اوس نه دي يادې چه څه ئې ويل، دومره مې په ياد دی چه شهيد شهيد به ئې ډېر ويل او د جمعې شپه به ئې هم يادوله.

زه په همدغه ورځ وپوهېدم چه شهيد دغه مړی ته وائې چه چا حلال کړيدی او په وينو ککړ دی ځکه چه نورو مړو ته به چا شهيد نه ويل، وروسته بيا پدی هم پوه شوم چه دا سړی د خپل ورور له لاسه وژل شويدی يعنې وروړئې غلو ته پيسې ورکړيدی چه هغه مړ کړی او مال ئې ده ته پاته شې دې خبرې زه وډار کړم او هره شپه به مې غله په خوب کښې ليدل ما سره به هر وخت سودا وه چه غله په پيسو باندې خلق وژنې او يو ورور د بل ورور د وژلو دپاره غلو ته پيسې ورکوی.

کومه شپه به چه ما ته خپل پلار پيسې راکړې وې زښت ډېر به ډارېدلم چه غله خبر نشی چه د ده په جيب کښې پيسې دی بيا به مې ويل، ځه! غله خو زمونږ مريدان دی او هر وخت مونږ ته شکرانې راوړی او دعا رانه غواړی بيا به راته سودا پيدا شوه چه هغه نور غله چه د فلانکی صاحب مريدان دی هغوی رانشی او ما په پيسو مړ نکړی. يوه بله ورځ چه يو سړی زمونږ حجرې ته راغلی و او ما ته ئې څه پيسې راکړې خلقو به ويل چه دی د غلو مشر دی او هر وخت خلق په پيسو باندی وژنی، ما به په زړه کښې ويل دی چه په پيسو باندی سړی وژنی نو ما ته ئې ولې خوشې په خوشې دومره ډېرې پيسې راکړې، بيا به مې ويل دا پيسې ئې چه ما ته راکړې اوس په نورې پيسې ورسره نه وې او کوم بل سړی به مړ کړی چه له هغه نه پيسې واخلی. خلقو به ويل چه دی د سيدانو ډېر تابع دی او د لوی ځوان(حضرت عبدالقادر جيلانی قدس سره) په نامه ډېرې شکرانې د ده نمسيانو ته ورکوی، زه به پدی خبرو ډېر خوشحاله شوم چه ښه ده غله خو زمونږ د نيکه تابع دی او له مونږ نه وېرېږی.

زه هغه وخت په څه نه پوهېدم نو هر څه به مې چه په زړه کښې وګرزېدل هغه به مې ويل، يوه ورځ مې له خپل لالا (سپين ږيری خدمتګار) څخه پوښتنه وکړه چه لالا دا لوی ځوان هم د غلو مشرو، چه غله ئې دومره تابع دی او مونږ ته د هغه په خاطر دومره ډېرې پيسې راکوی هغه راته ډېر په قار شو چه پام کوه! بيا داسې خبره ونکړې چه ډېر وبال دی او سړی ډېر ګنهکارېږی. زه پوه شوم چه خدايږو ډېره بده خبره مې کړېده چه لالا راته دومره په غصه شو، نو پخپله خبره ډېر پښيمانه شوم او زښت ډېر ووېرېدم، وروسته لالا پخلا کړم او راته ئې وويل لوی ځوان په خدای باندی ډېرګران او د خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

نازولی دی په کوم ځای کښې چه غله ایسار شی او سخته پرې راشی نو چه لوی څوان یاد کړی سمدلاسه ور رسیږی او خدای ئی ساتی. ده دا خبری همدغسی کولی او ما ورته غوږ نیولی و ځکه چه ما دغه قصی کله نه وی اوریدلی او د قصو ډېر شوقی وم، هره شپه به د تناره په غاړه ناست وم او ښځوته به می زاری کولی چه ما ته قصی وکړی خو دا د لالا قصی راته چا نه وی کړی او زه نه وم خبر چه لالا هم په قصو باندی پوهیږی. پس له دی به هره ورځ لالا ته ورتلم چه ما ته د لوی څوان قصی وکړه لالا اول راته د هغه د ژرندګری قصه وکړه او دی قصی ته ډېر خلق راغونډ شوه چه زمونږ ژرندګری هم حاضرو. لالا وویل د لوی څوان یو ژرندګری و، چه له خلقو نه به ئې زښت ډېر مزد اخیست د ده پاوی نیم چارك و او چارك ئی نیم من و هر چا به چه د ده ژرندی ته غنم راوړل په دغو کاږو به ئی تریینه مزد تاله او د خلقو غنم به ئی چه تلل د هغو دپاره ورسره نور سپك او کچه کاڼی و چه لږ غنم به ئی ډېر خیژول. د ژرندګری ټول عمر دغه کارو چه خلق وغولوی او غلا وکړی. دا ژرندګری چه مړ شو او په قبر کښې ئی کېښوده فی الحاله ورته نکیر منکر حاضر شوه چه د اور ګرزونه ئی په لاس کښی و او له ده نه ئی پوښتنه کوله چه رب دی څوك دی؟ پیغمبر دی څوك دی؟ او د چا په دین ئی؟ ژرندګری په دی خبرو خبر نه و او ویل ئې زه نور نه پوهیږم خو د لوی څوان ژرندګری یم چه د پاو په ځای می نیم چارك مزد اخیست او د چارك په ځای نیم من. تر څو چه مړکېدم زما دغه کار و او بی له حضرت غوث الاعظم نه بل څوك نه پیژنم پدی وخت کښې ملایکو ګرزونه پورته کړه چه دی پری ووهی ژرندګری وویل یا غوث صاحب رارسیږه!

هغه فی الحاله ور ورسېده او ګرز ئی په هوا کښې ونیوه چه زما له ژرندګری سره د چا کار نشته او دی له دی سوال او جواب څخه معاف دی ملایکو ویل مونږ مجبور یو چه له هر چا نه دغه تپوس وکړو او د خدای له لوری مونږ ته همدغه شان امر شویدی لوی څوان ورته وویل هغه وخت چه پاك خدای له تاسو یعنی ملایکو سره مشوره کوله چه زه په زمکه کښې بنیادم پیدا کوم او تاسی وویل چه هغه خونونه او فسادونه کوی آیا تاسی له هغه نه ښه پوهیدلی؟ او د انسان کارونه تاسو ته زیات معلوم و؟ تاسی ماته دغه جواب راکړئ او بیا زما له ژرندګری پوښتنی وکړئ دلته ملایکی بی جوابه شوی او د پاك خدای حضور ته عرضی ورغلی چه مونږ لوی څوان د خپل ژرندګری سوال و جواب ته نه پرېږدی او له مونږ نه دغه شان پوښتنې کوی د لوی خدای له حضوره ورته امر وشو چه تاسی له هغه سره غرض نلرئ هغه زما د محبوب ژرندګری دی.

دا قصه چه تمامه شوه د مجلس ټولو خلقو وویل په رښتیا چه لوی څوان د خدای نازولی دی او د خدای په دربار کښې ډېر قدر لری، ده ته خدای همدومره مرتبه او درجه ورکړی وه چه د دولس کالو غرقه بېړی ئی له دریابه را وایستله. دلته زما دپاره بله سودا پیدا شوه چه د غرقې بېړی قصه به لا څنګه وی؟ خو ښه و لالا په قصو راغلی و او زما له خواهش نه د مخه ئی دا قصه هم شروع کړه چه یوه کونډه ښځه وه او یو څوی ئې درلود هغه چه څوان او ځلمی شو مور ئې ورته کوزده وکړه او خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې وروسته ئی واده شروع شو د کونډې ځوی خپله ناوې په بېړۍ کښې سپره کړه او کور ته ئی راوستله پدې وخت کښې نا څاپه اه کومې خوا مخالف باد راوالوت او بېړې له ډول او سرنی او ناوې سره په سند کښې غرقه شوه کونډه چه له دی قصی خبره شوه له ډېره غمه لېونی شوه او شپه ورځ به ئې ژړل په آخره کښې له کوره ووتله او د بزرګانو په در بار کښې به ئې چیغې وهلې او ټول خلق ئې نارامه کړی و. پس له دولس کالو چا ورته وویل چه ځه! لاړ شه! لوی ځوان ته عرض وکړه د هغه په دعا باندې ډېر ډېر کاروانه کېږی او سوالونه ئی د خدای په دربار کښې قبلېږی بوډۍ لاړه او لوی ځوان ته په ژړا شوه او خپله قصه ئی ټوله ورته وکړه لوی ځوان ورته وویل اوس وخت ډېر تېر شوی پس له دېنه هېڅ نه کېږی ته خپل خدای ته صبر وکړه خدای به ئی په اخرت کښې اجرونه درکړی.

بوډۍ په چیغو او کوکو لاس پوری کړ چه ستا له درباره هېڅوك نا امیده نه دی تللی او د هر چا مراد دلته تر سره شویدی زه هېڅکله له دی درګاه نه نه ځم او په همدې خاورو کښې به رغړم د کونډې چیغو او فریادونو د لوی پیر مهربانی را وخوځوله او کونډې ته ئی په ډېر جوش دعا وکړه یو ساعت وروسته د خدای په امر د سیند له مینځه بېړۍ را ووتله او هماغه خلق له ډول و سرنی سره امانت و سلامت را ووتل د ناوی په سر باندی هماغه دړۍ اینبی وی او هېڅ تغیر پکښې نه و راغلی دغه خلق ټول د سیند مایانو او کبانو خوړلی و مګر پاك خدای د لوی پیر په دعا د مایانو له خولو را و اېستل او بېرته ئی ژوندی کړه دلته ما له لالا نه پوښتنه وکړه چه هغه ورځ چه د فلانی مور مونږ کره راغله او زمونږ نغری ئی ښکلول هغی وویل لویه ځوانه که دی د دولس کالو غرقه بېړی اېستلی دی زما ځوی به هم له بندی خانی را وباسی، هغی نو همدغه بېړۍ ښودله لا لا وویل هو! همدغه بېړۍ ئی یا دوله او په همدغه امید خلق تاسی ته راځی او ستاسی دعا اخلی. د کوچنیتوب نا پوهی وه زه په ښو او بدو ښه نه پوهېدم او بېعقله وم بیا می لا لا ته وویل دا خلق نو د مایانو له خوله څنګه را ووتل هغه مایان چه دا خلق ئی خوړلی و دا دولس کاله په هماغه سیند کښې پاته و او چا نه و نیولی؟

دا دومره ډېر دروغ څنګه خلق منی او غوږ ورته نیسی لالا دا ځل ډېر په قار شو، نږدی و چه ومی وهی خو خلقو ایسار کړ چه خیر دی وړوکی دی نه پوهېږی، پس له دېنه بیا ما له چا نه پوښتنی نشوی کولی او ډېر اعتراضونه ډېری سوداګانی به راته پیدا شوی مګر اظهار به مې نشو کولی او په مجلس به غلی او چوپ ناست وم ځکه چه لالا راته هر وخت ویل واره باید د لویو په مخکښې خبری ونکړی او په ادب ناست وی، وروسته تر دی به می د لالا او نورو خلقو په خبرو کښې خبری نه کولی او هر څه به می چه اورېدل هغه به راته صحیح ښکارېده، ټول ورځ به می د بزرګانو قصې اورېدلی او په آخره کښې به ما هم خلقو ته ښی ښی قصې کولی، کله کله به ښځې هم را ټولې شوی او زما قصو ته به ئی غوږ نیولی و زما په خبرو کښې به هم چا خبر ی‌نشوی کولی او ما ته به په لړه خبره ډېر قهر راغی او ښیرا به می وکړی خلق زما له ښېراو نه ډېر ډارېدل او زما لاسونه به ئې ښکلول دوی به ویل چه ټول سیدان همدغسی ژر ژر په قارېږی خدای دی سړی د دوی له قهره ساتی دعائی نه لګېږی مګر ښیرائی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټك و پټرى وى. خبره بيا رانه بلى خوا ته ولاړه د غلو او شهيد قصه نيمګړى پاته شوه زه بايد دا قصه پوره کړم او اخر ته ئې ورسوم. پدى قصه کښې د سکه ورور ظلم او د پلار بيرحمى بيا نېرى له دى قصى نه د دې وخت مسلمانى او د دى زمانى وروري، د حاکمانو او مامورانو بى غورى ځرګندېږى. تاسى زړه مه تنګوئ زه به تاسى حقايقو ته ملتفت کړم او د خپل کلى او کور مظالم به دروښيم هغه شهيد چه پخپلو وينو کښې لمبېدلى و يوازى نه و يو بل سړى هم ورسره په يوه چوړکى حلال شوى و چه هغه د ده مزدور او خدمتګار و. هغه بله هيڅ ګناه نه درلوده او يوازى پدى جرم ووژل شو چه غله ئې وپېژندل او د دى احتمال موجود و چه سبا ته به رښتيا او حقيقت ووائى.

هغه څوك چه له غلو سره اشنا وى يا هغه سړى چه رښتيا او حقيقت بيانوى بايد ووژل شى او ژوندى پاته نشى. دغه دوه تنه په يوه شپه پخپل کور کښې شهيدان شوه مګر يو هم په دغه جرم بندى نشو او نه پکښې څوك په لښته ووهل شو ځکه چه عارض او مدعى موجود نه و او د خلقو له خوا هم قاتلان ونه ښودل شوه. دغه رشوت خواره حاکمان او علاقه داران پخپلو چوکيو او قاضيان و مفتيان د شريعت په مسند ناست و. دوى ټول د قتل ځاى ته حاضر شوه او په هغه ټغره کښېناستل چه خونيان هم ناست و، هغوى ته ئې د مړو دعا هم وکړه.

خلق ښه خبر و چه قاتلان د شهيد له وروره د دوه قتلونو پيسى غواړى او هغه د يوه قتل پيسى حقى ګڼى او د دى بل قتل په حق الزحمه کښې د شهيد د کاله طلا ګانى او د ښځو ګاڼى مجرا کوى چه غلو د ښځو له غاړو او لاسونو په زوره اېستلى وى.

ته به وائى چه يو ورور څنګه د بل ورور په وژلو پيسى ورکوى مګر که تا پدى وطن کښې شپې کړى وى نو ډېر تعجب به ونکړى او بى شاهدانو به دغه خبره ومنى.

پښتانه هر وخت خپل او خپلوان وژنى او پخپلو چړ و حلالېږى زمونږ دغه شهيد هم د خپل ورور له لاسه ووژل شو او پلار ئې هم په دغه قتل کښې شريك و. کله چه د شهيد پلار (مشر خان) مړ کېده نو د کلى ملا صاحب او څو تنه سپين ږيرى ئې د وصيت دپاره را وغوښتل چه تاسى شاهدان اوسى زه خپل ټول مال کشر ځوى ته تمليکوم او مشر ځوى مې زما په مال کښې څه برخه نلرى ملايانو وويل ستا وصيت او تمليك د مرض په وخت کښې دى او شريعت ئې نه منى مګر مونږ به ورته يوه لاره او روايت پيدا کړو چه په شريعت باندى دا خبره برابره شى که څه هم له شرع مخالف کار دى او د وارثانو محروموول خپل ځان د خداى له رحمته محروموول دى. خان پدى خبره ډېر خوشحاله شو او ملايانو ته ئې سپينى پګړى په سر کړى.

هغوى قلم او کاغذ واخيست د خان ټول نقد و جنس مال ئې چه په لکونو روپو قيمت ئې درلود په دوه زره روپو ئې د خان په کشر ځوى خرڅ کړ او دوى پرى شاهدان شوه.

په دغه شرعى حيله دوى د خان ټول جايداد دوه زره روپيۍ وګڼلى او د خان ميراث ئې همدغه پيسى وګڼلى چه بايد پس له مرګه د خان په وارثانو تقسيم شى او هر څه د خان کشر ځوى ته پاته شى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا حیله د ملا صاحبانو په فتوی جوړه شوه او کاغذ ولیکل شو خان دوه ورځې پس پټی سترګی اخرت ته ولاړ او د خپل دغه کار عاقبت ئې نه لیده ځکه چه متاسفانه په دواړو سترګو ړوند و او څه ئې نه لیدل. د ډېر تعجب خبره ده چه د ړانده خان په نظر کښی یو ځوی لکه یوسف ښکلی اومنلی او هغه بل ورته پردی او بیګانه معلومېده که څه هم دواړه د یوی مور او یوه پلار زامن و او سکنی وروڼه بلل کېده. خیر بی سترګو پلرونه همدغسی کوی مګر ګورو به چه دواړه وروڼه پس د ده له مرګ څه کوی؟ هر کله چه د خان د تکفین او تجهیز مراسم او د فاتحې خبره خلاصېږی، مشر ورو د خپل کشر ورور سره د میراث دعوه کوی هغه د ملا صاحبانو او سپین ږیرو په امضاً د پلار خط را باسی چه ټول مال ئې په دوه زره روپو په ده خرڅ کړیدی او هغه دوه زره هم په کفن او اسقاط لګېدلی دی، مشر ورور حیران شو چه څه وکړی؟ او خپل حق څنګه ثابت کاندی؟ پس له فکره د هغه بل کلی ملا صاحب ته ورغی او له هغه نه ئې روایت وغوښت هغه ملا صاحب د خان مشر ځوی ته مسئلی پیدا کړی چه دا بیع صحیح نه ده ځکه چه یو خو غبن فاحش دی او بل دا چه د خان نغدې روپی هم په زر هاؤ دی چه له ډېرو اجناسو سره په دوه زره روپی د خان په کشر ځوی خرڅې شویدی او دغه شان بیع باطله ده چه د فقه په معتبرو کتابونو کښې څه جواز نلری. د خان دواړه زامن پخپل مینځ کښی د دنیا په هډوکو ونښتل او فیصله ئې ملایانو په راز راز مسایلو پیدا کولو ورځ په ورځ ګرانوله د دوی مخالف د پنځو تنو مسلمانانو په وجه چه د خیر خواهی په ډول په مینځګښی ګرزېدل ډېر شدید شو په اخره کښی د خان کشر ځوی له خپلو دوستانو سره مشوره وکړه هغوی وویل دوه زره روپی باید ملنګ خیلو ته ورکړو چه بېګاته ئې مړ کړی او له شره ئې خلاص شو پدی خبره کښی کشر خان څه قدر غلی شو او فکر وېووړ. د مرګ خبره البته څه اسانه خبره نه ده او ارومرو پکښی سړی څه قدر مترددد کېږی. د خان ناظر ډېر عکاك و او پوه شو چه خان پدی فیصله کښې چرتی شو او فکر وېوړ نه چه دا خبره رد کړی او بل فکر وکړی. په همدغه موقع کښې یوه سپین ږیری غړ کړ چه بې له دېنه بله چاره نشته که مونږ دا کار ونکړو هغه ئې کوی او همدغو غلو ته د کشر خان په وژلو پیسی ورکوی دلته د کشر خان په زړه کښی سودا پیدا کېږی او ملا صاحب ته مخ اړوی ملا صاحب وویل که څوك د چا د مرګ اقدام کوی نو مرګ ئې روا دی او د ځان مدافعه لازمه ده (اقتلوا الموذی قبل الایزاً) زمونږ ملا صاحبان چه په عربی څه ووائی نو بیا پکښی د شك او تردید مجال نه دی او بی تحقیقه ئې هر څوك منی.

کشر خان چه له یوی خوا د سپین ږیر و او هوښیارانو مصلحت ولید او له بلی خوا د قتل فتوا هم صادره شوه خپل خیر ئې د ورور په قتل کښی ولید او غله ئې را وغوښتل.

غله د ناظر اشنایان او خپلوان هم و او بی له پیسو نه هم د چا په وژلو نه و ایسار نو چه دوه زره روپی هم ورکړی شی او د ناظر لحاظ هم ورسره وی پدی قتل کښې به ولی ځنډ او معطلی پېښېږی.

غله بېګاه ته ځی او د خان د مشر ځوی په کاله لوېږی هغه چه غله وینی او پوهېږی چه هېڅ نشم کولی غلو ته عذرونه او زاری کوی مګر د غلو او داړه مارو زړونه مونږ غوندی نه دی او له تورو کاڼو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم کلك او سخت دی د هغوی دپاره وژل او حلالول هېڅ نه معلومېږی. خان که هر څومره وعدی وکړی چه زه به هېڅکله د میراث دعوه نه کوم او د خپل وررور نوکری به کوم چا په ده باندی رحم ونکړ او په پخه چاره ئی حلال کړ. د خان نوکر چه له کوره د بهر وتلو اراده وکړه هغه ئی هم را ونیو او همدغه معامله ورسره وشوه یعنی دواړه د جمعی په شپه شهیدان شوه. سبا ته چه په کلی کښی رڼا شوه او خلق په کوڅو کښې وګرزېدل هر څوك له کیفیت نه خبرو چه بیګا څه وشوه او د چا په امر وشوه؟ ته به وائی د اسمان ملایکو ټول خلق خبر کړی و او د لویو وړو، ښځو او نرو غوږو ته دا خبره پوره رسېدلی وه چه پدی قتل کښې څومره پیسی ورکړی شوی او دا کار چا د چا په وسیله او ذریعه وکړ. دا خبره دومره رسوا شوه چه کاڼه او ړانده هم پری خبر شوه او ښځو به د ګودر په غاړه همدغه خبری کولی مګر حاکم او علاقه دار، قاضی او مفتی خدای داسی کاڼه او ړانده کړه چه هیچا ته ئی هېڅ ونه ویل او حق العبد څه چه حق الله پسی هم ونه ګرزېدل. توبه خدایه خدای هېڅکله دغسی نه کوی دوی رشوت او پیسو دغسی کړه هغه پیسی چه غلو اخستی وی دوی هم واخستلی او لمر ئی په ګوته پټ کړ. دوی هم غله و مګر هغه نورو د شپی غلا کوله او دوی په رڼا ورځ. د اولس خلق هم غله شوه او غله ئی پټ کړه په تحقیقاتو کښی ئی وویل مونږ مسلمانان یو دروغ نشو ویلی او په ناحقه څوك نشو ښودلی مونږ غله او قاتلان نه پېژنو، مقتول له هیچا سره دښمنی نه درلوده چه مونږ ئی معرفی کړو. پدی خبرو باندی د کلی سپین ږیرو او مسلمانانو ګوتی ولګولی او دسخطونه وشوه.

هېچا دا ونه ویل چه د دواړو وروڼو تر مینځ څومره مخالفت و او دښمنی ئی کوم حد ته رسېدلی وه د حاکم هم هېر شوی و چه دواړه وروڼه هر وخت حکومت ته د څه دپاره راتله او یوه د بل په حق کښی څه ویل. د مقتول صغیر ځوی پیغله لور او کونډه ښځه پاته شوه، هغه مال چه د مقتول په کور کښی و غلو وېوړ او یو څه جز ئی شیان پاته شوه. زمکی ګلاګانی ژرندی پایکوګانی، د غلو ګوداموته نغدی روپی، او فرش و ظرف هر څه د مقتول وررور ضبط کړه. اوس به ګورو چه له ورثه ؤ سره څه کېږی او دغه مظلومان د چا رحم او کرم ته سپارل کېږی؟ دا خبره د محکمی قاضی صاحب ته مفوضه وه چه باید د صغیر غم وخوری او هغه لږ غوندی مال چه صغیر ته پاته دی له صغیر سره ئی یوه صالح متدین او خیر خواه وصی ته وسپاری چه په ښه سړیتوب مشهوروي او له خدایه ډارېږی.

هو! د شرع له خوا قاضی صاحب پدی مؤظف دی چه باید ډېر ښه سړی د صغیر دپاره وصی مقرر کړی چه هغه د ډېر رحم او ډېری عاطفی خاوند وی او د یتیم مال نه خوری په همدغه اساس د صغیر تره وصی مقرر شو او صغیر له خپل مال سره د پلار قاتل ته وسپارل شو، د صغیر مور خو د هغه کونډه وه او د پښتنو په عرف کښی ئی له بل چا سره نکاح نه وه روا ځکه ئی په عدت کښی د کلی سپین ږیری او ملا را وغوښتل او نکاح ئی پری وتړله. خپله پیغله وربره ئی هم خپل کورته راوستله چه د ده په قبضه کښی وی او پخپله خوښه ځانته کوم مېړه پیدا نکړی. په صغیر باندی نه پوهېږم څه وشوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

او څه ورپېښ شوه خو څو ورځې وروسته ئې مړی له کلا را ووت او د پلار پخوا کښې خښ شو پلار خوئې شهید و مګر دغه شهید زاده ته چا شهید نه ویل ځکه چه د جرح علامات نه و موجود او په دوا باندې مړ شوی و. هماغه کار چه غله او داړه مار ئې کوی ځینې طبیبان ئې هم کوی او له هغوی نه په وژله کښې کم نه دی مګر د دوی دلاس مړی د شهیدانو درجه د خلقو په نزد نلری. د صغیر مور د دی لامله چه د مینې او محبت په اثر چا پری نکاح نه وه تړلې بلکه د ضرورت او مجبوریت په سبب د خان په نامه شوی وه او مصلحت دا نه و چه له دغې ښځې څخه خان اولاد ولری ځکه چه د خان د ګرانی او اصلی ښځې اولادونه ډېر و نو (کا المعلقه) په کاله کښې ناسته وه او د کور خدمت دپاره وه مګر پخلی ئې نشو کولی چه په کټو کښې زهر وانچوی مګر ځای به ئې جارو کاوه او ناولی کالی به ئې مینځل د همدی لامله نشم ویلی چه د دی ښځې لاس د خان په کالیو نه دې لګېدلی ځکه چه د مینځلو په وخت کښې ئې د هغه ناپاکه چامې په لاس کښې اړولی را اړولی دی.

خان دغې ښځې ته هېڅکله نه کتل او داسې رویه ئې ورسره نیولې وه لکه چه اوس ئې هم د وررور کېږه وی او بل راز کتل ورته له عفت او عصمت نه مخالفه خبره وی. زمونږ خان ډېر دینداره سړی دی او پردی ښځې ته نه ګوری مګر بې مېږه خدمتګاره ئې خوښېږی او ځان پری چاپی کوی. دا ښځه کله خان بام ته هم نه ده پری ایښې چه بهر دنیا وګوری او څوك ووینی یائې څوك ووینی. د دی ښځې پلو پس له هغې شپې چه غله او خونیان په کور را ننوتلی و بیا چا نه دی لیدلی او نه د چا لاس د دی په لاس لګیدلی دی. په هغه شپه خوئې البته غلو له لاسونو بنګړی ایستلی دی او د غاړی ګاڼه ئې هم ورته نه وه پری ایښې. زمونږ خان د خپلی وربری په باب کښې هم ډېر فکر وکړ چه څنګه ئې کړی او چا ته ئې ورکړی. ریباران خو ډېر راتله مګر خان ته خدای ډېره دور اندیشی ورکړېده او ډېر لری ګوری، دومره لری هم نه چه اخرت ته وګوری مګر د دنیا په کارو کښې ئې نظر تر ډېر لری ځایه رسېږی. دی پدی پوهېده چه که دا ښکلې پیغله د کوم نارینه پښتون کور ته لاړه شی او په هغه کښې د جرئت او شجاعت جذبه موجوده وی نه چه کومه ورځ د دی نجلۍ د پلار انتقام واخلی یا په میراث دعوه او جګړه وکړی نو ځکه ئې یو بې ازاره او مړیې زوم ولټاوه چه د ده په مخکښې کله زړوره خبره هم ونکړی. د خان له تالو نه د هغه په کور کښې تر اوسه کوم اولاد هم پیدا نشو چه د ده له اولاد سره د پلار او نیکه دښمنی تازه کړی. تاسې ګمان مه کوی چه دا کومه خیالی افسانه ده او لیکونکی له ځانه خبري جوړوی، ما تعهد کړی چه رښتیا به وایم او څه می چه لیدلی هغه به بیانوم. دا قصه زمونږ د کور او کلی یو واقعی سرګذشت دی او اوس هم لا خاتمه نه ده موندلی هغه کونډه اوس هم لکه معلقه ناسته ده او د خان وریره اوس هم ژوندی ده او خان سلامت هم حیات لری، پدی خبرو لا دومره وخت نه دی تیر چه د زمانې په مرور ځانګی او ښاخونه پیدا کړی او مبالغې پکښې وشي. زه پدی قصه کښې یو طرفه قضاوت هم نه کوم او نه له عناد نه پکښې کار اخلم له دی سړی سره که څه هم د خدای دپاره بغض لرم مګر محاسن ئې نه پټوم او وایم چه دی په کور او کلی کښې په ډېری

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینداری او ښه سړیتوب مشهور دی او ټول خلق ورته حاجي صاحب وائی. دی وروسته د ورور له وفاته حج ته هم ولاړ او حاجي صاحب شو. حاجی صاحب هیڅکله د قرآن کریم تلاوت نه قضا کوی او پنځه وخته مونځ په مسجد کښې په جمع کوی که څوك ووائی چه په لس کالو کښې به ده یو لمونځ هم نه دی قضا کړی وئی منئ ځکه چه په لمانځه ډېر ټینګ دی او هغه وخت چه د ده ورور ژوندی و هم په لمانځه باندی کلك و. حاجی صاحب هغه عملونه چه ډېر لږ ګناه ګڼښی وی بد ګڼی په چلم باندی ئی کله خوله نه ده اینښی او نه ئی کله نسوار په خوله کښی اچولی دی. دوه یا دری کاله ئی څه پیسی د ذکات په نامه خلقو ته ورکړی مګر وروسته ئې پیسی د غلی د قیمتی په وجه ډېری زیاتی شوې او زکات اېستل ورته ګران کار معلوم شو.

حاجی صاحب زښته ډېره غله اخلی چه زرو خروارو ته به رسیږی، دا غله دی د کال تر اخره ساتی او د ډېری قیمتی په وخت کښې په ډېر ګران نرخ خرخوی هغه وخت ئی هم په نغد و نه ورکوی او تر یوه کاله ئی پور ورکوی په همدغه سبب ئی خلق یو په یو نیم یو په دوه له موجوده نرخ نه ګرانه اخلی که د نورو په شل خرڅېږی د ده په دېرش ځی. د ده دا عادت دی چه نغدی روپۍ هم په کور کښی نه ساتی او په ګرویوئی بندوی. ملا صاحب ده ته د ګروۍ په نامه سودا هم روا کړیدی یعنی بیع جایزی ورته وائی علاوه پدی ئی یوه بله خبره هم ورته په غوږ کښی اینښی ده چه د ګروۍ په پیسو زکات هم نشته ځکه نغدی روپۍ په کاله کښی نه ساتی او ټولی په ګټه بندوی چه غاړه ئی بنده نشی.

د همدی لامله ډېر ځله د ګروۍ ګټه په اصل ګروۍ زیاتوی او په دوه کالو کښی ئی پیسی دومره شی چه باید د زمکی خاوند قطعی او بیع بات قباله ورکړی.

دا قصه نوره په همدغه ځای پرېږدم زمونږ حاجی صاحب به نور د یادولو حق نه لری ځکه چه هلته نور هم ځینی خانان او ملکان شته چه ډېر خلق ئی بی تیغه او په تېره تېغ حلال کړیدی او عالم ئی په سره اور اړولی دی که څوك دغه مظالم لیکی نو خانان او ملکان لا څه کوی چه د پاچا صاحبانو کارنامی هم په یوه کتاب کښی نه تمامیږی او دغه چنګیزی افسانه نه خلاصیږی. د اولس حال او د دوی د مشرانو رویه له همدغی یوی نمونی څه معلومېدلی شی. زما مدعا دا نه ده چه تاسو ته د ظالمانو اعلی او کامله نمونه وښیم چه په سل هاؤ تنه ئی وژلی او ډېری مېرو ښی ئی په جبر او زور په دار اسلام کښی خپل کور ته ننویستلی دی. زما مطلب دلته همدغومره دی چه د یوه متدین مسلمان او لمونځ ګذار حاجی مسلمانی لږ غوندی ښکاره کړم او هغه په همدغومره تذکر معلومیږی.

د دی قصی د بیان باعث دا نه و چه ظلم او بی رحمی یکښی ډېره زیاته ده بلکه دا د یوه ښه سړی حکایت و او زما په حیات کښی لمړۍ واقعه وه چه زه ئی د دی خلقو ظلمونو ته ملتفت کړم او په کوچنیتوب کښی ورسره اشنا شوم. نو دا قصه د ظلم او جبر لوړه او کامله نمونه مه ګڼی ځکه چه دا خو د دوه وروڼو د وروروليۍ مقابله ده او ورور وژل څه دومره نا اشنا خبره نه ده دلته ډېر کسان د خپلو وروڼو له لاسه څوك په مال او دولت ځینی نور په ښځو وژل شویدی او ځینو خپل پلرونه په قتل رسولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي د دې قصې کيف په دغه حصه کښې موجود دی چه د داستان پهلوان يو داسی ديندار مسلمان او نيك سړی دی چه د جمعی په لمانځه کښی تل په اول صف کښې ځای لری او په ختمونو کښی مدام د حافظ جی شاته ولاړ وی. پدی ځای کښی بايد تاسو ته دا سودا پيدا نشی چه دغه شان ظلمونه په يوه داسی ځای کښی چه حاکمان او کوتوالیان موجود وی څنګه پيدا کېږی او ولی ئی څوك مخه نه نيسی؟ نو دلته به د دغه ځای د کوتوال په باب هم يو څو خبری وکړو. دا عادت دی چه څنګه غر هغسی کربوړی زمونږ کوتوال چه د امنيت ساتلو مسئول او د جرايمو او جنايتونو مخه نيوونکی و يو عادی سړی نه و او فوق العاده استعداد ئی درلود چه بايد سړی ورته ګوته په غاښ کړی. د ده مهارت او چالاکی په بده لاره کښی صرفېده او د ده له پوهی نه ډېر فجايع پيدا کېده. څومره غله او خونيان چه هلته موجود و ټول د ده په ځای را غونډېده يو وخت دی پخپله د يوې داړی مشر و. ده په قلم باندې ډېرې غلا ګانی کولی شوې او په ژبه ئی ناحقی خبرې حقې ښکاره کولی. غله او پوليسان دواړه د ده په لاس کښې و او غلاګانی به هم د ده په امر کېدلی. د ده دا کار و چه داړه به ئې په يوه ماړه کور وغورځوله او د غلا په مال کښې به ئی په سلو کښې يو سل و پنځوس خپله برخه اخستله. تعجب مه کوئ! کله به ئی داسی هم وکړه چه د سلو روپو په غلا کښې به دوه سوه د ده وې ځکه چه په هره غلا کښې نيم برخه د ده وه مګر سبا ته به ئی چه بی ګناه خلق ونيول او بنديان به ئی کړه له هغوی نه به ئی هم په رشوت کښی ډېر څه واخستل نو د غلو به نيمه وه او د ده به لکه ابې يوه نيمه شوه. ډېری داړی به ده د دی دپاره غورځولی چه خپل مدعيان او مخالفين پکښی ونيسی او زاړه انتقامونه واخلی. کله به چه د ده په منطقه کښې غلا ګانی ډېری شوی او دا خبره به اوچته شوه چه د هغه بل ولايت د کوتوال په منطقه کښې ډېره غلا نه کيږي نو بيا به يې داړه مار هلته وليږل چه په هغه ځای کښې لاس واچوي ام يو څو داړې هلته وغورځوي چه د ده داړه ماري پکښې ورکه شي. د د مشورې په مجلس کښې هم ډېری غلا ګانی کولی او د تحقيقاتو پاڼی به ئی بيخی په بل راز ولوستلی او ډېر حقايق به ئی پکښی پټ کړه يعنی په ژبه به ئی هغه څه ولوستل چه په پاڼو کښی به نه و بلکه عکس به ئی و. دی هيچا په غلا ونه نيوه او تر اخره چا دا تميز ونکړ چه دی کوتوال نه دی غل دی.

د ده په وخت کښې ځينی جرايم په اولس کښی کم شوی و ځکه چه ښکلی به ټول په يوه بهانه کوتوال له ځان سره ساتل او کور ته به ئی نه پرېښودل. د ده زيات حرص نور خلق له اخلاقی جرايمو څه قدر ته محروم کړی و د ښځو محبس به تل ډك و او ځينی بيګناه ښځی به هم په دسيسه دغه محبس ته د ګناه دپاره را وستلی شوی. يوه شپه چا د ښار ستر مشر ته ووپل چه يوه ښځه په محبس کښی نشته او مدام د کوتوال په کور کښی وی ځينی نوری کله هلته او کله دلته وی هغه را روان شو چه محبس وګوری مګر په هماغه آن کوتوال ته تيلفون وشو چه د زندان ښځی شماری ته بايد خبر اوسی کوتوال د دی په ځای چه هغه ښځه له کاله نه محبس ته وليږی يوه بله ښځه د هغی په عوض په محبس کښې داخلوی او تعداد پوره کوی يعنی د يوه ساعت دپاره هم بيلتون نه قبلوی او پردی ښځه له خپل کاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه نه باسي. دا محبس ډېر اسرار او ډېر فجايع لري زه د دې په ځای چه دغه اسرار ښکاره کړم دا بهتره بولم چه پټ ئې کړم او په يوه اشاره اکتفاً وکړم.

هغه وخت چه دغسې کوتوال موجود و د مملکت مشران او دواك خاوندان هم دغه راز خلق و او دغه شان خلق ئې خوښ و. کوتوال خو به په حيلو او دسيسو يوه ښځه په محبس کښې واچوله او بيا به ئې په پټه پخپل کور کښې ترېنه ناجايزه استفاده کوله مګر سترو واکدارانو دا هم کولې شوه چه يوه مېړو ښه له خپل مېړه نه خلاصه کړی او په ډول و سرنی ئې خپل کور ته راولی نکاح پری وتړی. دغه شان واقعات ډېر پيښ شويدی او پدی هېواد کښې ئې خپل ابتکار بايللی دی. که داسی قصې په يوه بل وطن کښې پيدا شی او يو ليکونکی ورځنی خبر شی هېڅکله به ئې دغسی لنډی لنډی خلاصی نکړی او ډېر جزئيات به ئې هم له نظر لاندې ونيسی ځکه چه هلته به دغه شان واقعات له عجايبو او غرايبو څخه ګڼل کېږی او د ليکونکی ډېر زيات دقت به جلبوی مګر دلته هغه شان نه تلقی کېږی او د ليکونکی زړه زور نه اخلی چه په ډېر شد و مد ئې تصوير کړی.

بله دا چه يوه واقعه د وقوع په وخت کښې د حکايت په صورت بيانېږی نه د افسانی په شکل. پدی مورد کښې همدغومره ويل کافی دی چه سړی ووائی په هغه ځای کښې چه امران او واکداران د چا ناموس د هغه له لاسه اېستلی شی نو مالونه او جايدادونه به څنګه نشي اخستلی په دغسی محيط کښې رشوت اخستل دا استعداد نلری چه څوك پری رومان وليکی او د چا تعجب جلب کړی.

دا واقعات او حوادث هم د لوښو او ظروفو مثال لری چه وروسته تر ډېرو کلونو په يوه موزيم کښې د تعجب او غرابت شکل و صورت پيدا کوی يا په يوه بل هېواد کښې بل شان معلومېږی.

دغه شيان چه اوس مونږ په موزيم کښې ګورو يو وخت په هر کاله کښې موجود او هره ورځ ليدل کېده په هغه وخت کښې چا دې شيانو ته په دغه نظر نه کتل چه نن مونږ ورته ګورو همدغه سبب دی چه اوس مونږ دغه فجايع په هغه نظر نشو ليدلی چه نوی نسل ئې ګوری. اوس زمونږ ادبا او شعرا چه حساسيت ئې له نورو زيات دی په دغسی واقعاتو متاثر کېږی او په حساسيت ورته ګوری مګر د نورو خلقو په نظر کښې عادی او مانوس معلومېږی. مونږ په يوه مظلومه دنيا کښې پيدا شوی او لوی شوی يو زمونږ شعور او ادراك د کوچنيتوب له وخته د فجايعو او مظالمو منظری ډېری ليدلی دی مونږ چه اول ځل سترګی غړولی دی يو انسان مو حلال او مذبوح ليدلی او ځينی نور مو د قاتلانو او غلو په نامه پيژندلی دی ځکه ښه نشو پوهېدلی چه زمونږ په رمه کښې پسونه او لېوان ګړ کرزی او شپانه ئې له رمی نه نشی بېلولی بلکه ډېر ځله ئې پيژندلی هم نشی. پدی ملك کښې د چنګيز او هلاکو طوفانونه راغلی او دلته داسی خلقو حکومت کړی چه د سرونو مناری ئې جګی کړی او د انسانانو سترګی ئې اېستلی دی هغه ړوند خان چه خپل يو ځوی ئې په بل مړ کړ د هغه سترګی هم د هغه وخت حکومت ړندی کړی وی. پدی ځای کښې خان او ملك ډېره موده بې قانونه حکومت کړی او حاکم و کوتوال په هيچا باندی هيڅ رحم نه دی کړی. دلته سيد او ملا له ظالمانو سره معاونتونه کړی او ځينی

(c) ketabton.com: The Digital Library

روحانیون ئی هم په اخره کښی بل راز شویدی او په بله جامه کښی ئی خلقو ته تکلیفونه رسولی دی. دغه راز راز ظلمونه چه دلته تاریخچه او د قدامت حق لری یوی داسی مرحلی ته ورسېده چه ظلم او جبر دوهم طبیعت بلکه اول طبیعت شو او غیر طبیعی مظاهر ئی څرګند شوه. له دغو مسلسلو ظلمونو نه په مونږ کښی بدبینی دښمنی عدم اعتماد او اجتماعی تنفر پیدا شو او مونږ ئی لکه وحشیان غرونو ته وخیژولو مونږ اوس سمی ته په انسانه نه راښکته کېږو او په غرونو کښې له لیوانو او پړانګانو نه دومره نه وېرېږو لکه چه په ښارونو کښی له انسانانو ډارېږو او له کوتوالیانو نه مو زړه چوی.

دغو اوضاعو په مونږ کښی وحشیانه او ارتجاعی انقلابونه پیدا کړه او زمونږ ستړه ئې و اېستله دا عادت دی چه له ظلم نه ظلم پیدا کېږی او د ظالم و مظلوم جوړه په هېڅ شان نه راځی. د حاکمانو او کوتوالیانو ظلم د ملت او حکومت تر مینځ دښمنی پیدا کړه او د حکومت بناګانی ئی ونړولی. د خلقو په نظر کښی غله له دغسی کار دارانو نه ښه راغله او غلو موقع پیدا کړه چه زمونږ شاهی ارګ لاندی کړی. هماغه غله چه ما د شهید له واقعی نه وروسته د قاتلانو او خونیانو په نامه وپېژندل د منصبونو خاوندان شو او لویو رتبو ته ورسېدل. هغه غله چه په غرونو کښی ئی ځای نه و په ښارونو ئی استیلاً وکړه او جرنیلان شوه. د دوی په راتګ د مملکت په هره خوا کښی جنګونه شروع شوه او د افغانستان ځلمی پخپل مینځکښی لکه لیوان او لیونیان ونښتل د مملکت په زړه کښی د حسد او نفاق اورونه بل شوه او لمبی ئی ټولو ځایونو ته ورسېدی. د انقلاب اسباب او موجبات البته ډېر شیان و او په ظاهره دغه مجادله د مذهب په نامه وشوه مګر هر څوك پوهېږی چه اصلی عامل څه شی و؟ غله ولی کامیابه شوه؟ خلق ولی د غلو ملګری شوه او له رشوت خورو مامورینو او ظالمانو حاکمانو نه ئی په څه دوی ښه وګڼل؟ قدرت دلته دا وښودل چه له پټو غلو نه ښکاره غله ښه دی او عالم مثال دا تقاضا درلوده چه د دغو زمامدارانو په ځای غله کښېنوی. که زمونږ کارداران غله او ظالمان نه وای که دوی په روښوتونو د مظلومو شهیدانو وینی نه خرڅولی یو یتیم ئی د هغه د پلار قاتل ته نه سپارلی د یوه مظلوم شهید ښځه په جبری نکاح نه بندی کېدلی، یوه عفیفه پیغله د دښمن په لاس نه خرڅېدلی او د غلو پرده داری نه کېدلی غل نه کوتوال کېدلی هغه کارونه چه غله کوی حاکمانو نه کولی او حکومت د ملت په نظر کښی ظالم د ظالمانو ملګری د غلو حامی د رشوت خورو طرفدار نه وای معرفی شوی غلو د غومره قوت نشو موندلی او رعیت هېڅکله د غلو لښکر کېده نه مګر مونږ په رڼا ورځ ولیده چه غله راغله سیدان، حضرتان، ملایان ئی ملګری و، رعیت او ولس ئی شاته ولاړ و او مسلمانانو په مساجدو کښی ورته دعا ګانی کولی. دوی ډېر ژر کامیابه شوه امامانو او خطیبانو د دوی په نامه خطبی ولوستلی، د دوی سکه په وطن کښی رایجه شوه او د مملکت کار داران د دوی له وېری د یوه او بل په کور کښی د غلو په شان پټ شوه. دغه وضعیت تر یوه وخته دوام وکړ او په آخره کښی د لوی خدای په اراده د اعلیحضرت شهید په قیادت او د ملت په وروستی فکر او فداکاری غله له سلطنتی قصره ووتل او داړه مار مغلوب شوه مګر دا باید ووایو چه غله اوس هم بیخی نه دی ورك او زمونږ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکتي دوايرو کښې په بله جامه او بل رنګ کښې کار کوي چه زموږ پوليسان ئې نشي نيولې بلکه پوليسان ئې له امر او حکم لاندې دي. هر څوك دغه غله نه پيژني ځکه چه شکل و قيافه ئې بل راز ده او نوم ئې هم بدل کړيدې په يوه ځاې کښې ورته خلق علاقدار وائي په بل ځاې کښې ورته مامور صاحب يا حاکم صاحب ويل کيږي او په ځينو مقامونو کښې ئې له دې نه هم لوړ القاب پيدا کړيدي. دا عادت دې چه که سړې له يوه ظرف او لوښي نه د خاورو تيل خالي کړي او تول ونيسوي بوې ئې تر ډيره وخته نه ځي او چه هر وخت يو اور لګيت څوك ولګوي او ورنږدې ئې کړي سمدلاسه اور اخلي او سړې پوهيږي چه يو څه تيل لا پاته و چه موږ نشو ليدلې او زموږ په نظر کښې هيڅ نه معلوميده غله هم زموږ له نظره پټ دي او د غلو دا عادت دې چه ځان پټ ساتي او په پټه کار کوي.

موږ بايد دا غله وپيژنو او کشف ئې کړو. ما له ډير پخوا وخته تر دې وخته پورې د غلو تعقيب کړيدې او د دوې لارې مې څارلې دي که دوې په بيوك کښې سپاره وي يا په شورليټ کښې زه ئې پيژنم که په ډيره لوړه چوکۍ کښيني هم رانه نه غلطيږي که پير شي او که فقير شي زه غل پيژنم او پوهيږم چه دا څوك دې او څه کوي؟ موږ بايد غله ورك کړو او چا ته د غلا موقع ورنکړو که يو غل ډير معتبر وي او لوړ مقام ئې اشغال کړي وي بايد غل ورته ووايو او د مملکت دښمن ئې وبولو.

زموږ په وطن کښې غله واليان شوه جرنيلان شوه وزيران شوه بلکه تاج و تخت ته ورسيدل مګر موږ هغوې غله ګڼل او مجادله مو ورسره کوله. دا مجادله بايد اوس هم پرې نږدو او دوام ورکړو ځکه چه غله بيخي ورك نه دي او ډيرې چوکۍ ئې اوس هم نيولې دي.

موږ بايد پدې پوه شو چه غله هم لکه د سينما اکتران په ډيرو رنګونو کښې ځان ښکاره کوي او په هره طبقه کښې موجود دي. ځيني کسان شته چه خلق ئې د دې دپاره په لمانځه کښې دمخه کوي چه په وروسته صف کښې د خلقو پښې پټوي نو دغسې پيشوا امام نه وي بلکه غل وي او ضرورت وړاندې کړي وي. يو وخت څو تنه غله کوم ځاې ته ولاړه او څو اسونه ئې له يوه کلي نه په غلا را وايستل دوې چه له کلي نه بيديا ته را ووتل په کلي کښې نغاره وشوه چه د غلو تعقيب وکړي او اسونه را وګرزوي، غله پوه شوه چه په دوې پسې چيغه را اوزي او دوې تربنه نشي خلاصيدلې ځکه چه هغوې د اسونو په سپرلي او ځغلولو کښې ډير مهارت لري او دوې لاندې کوي د غلو مشر چه يو سپين ږيرې سړې و او د غلا په فن کښې استاذ و له خپل اس څخه ښکته شو او ملګرو ته ئې وويل: تاسې اسونه په دغه بيابان کښې لمر خاته خواته ولئ او ډير ګړندې ځي زه به دلته ستاسو د نجات دپاره پاته شم هغوې دا خبره ومنله او په هماغه خوا روان شوه د غلو مشر جاې نماز او سپين څادر چه د ضرورت دپاره ئې له ځانه سره پټ ساتل را وايستل جاې نماز ئې د زيارت پخوا کښې لارې ته نژدې وغوړاوه او سپين څادر ئې په سر واچاوه تر څو چه د کلي چيغه را رسيدله ده څو رکعاته نفل هم کړي و او د غلو د نجات دعائې کوله د کلي خلقو چه د زيارت له څنګه سپين ږيرې زاهد او عابد په مسئله باندې ناست وليد چه دواړه لاسونه ئې د خداې دربار ته نيولې او دعا کوي له ده نه ئې په ډير احترام تپوس وکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه غله کومسی لاړه سپین ږیری شیخ په خوله هېڅ ونه ویل او په لاس ئی لمر پېواته خواته اشاره وکړه هر کله چه د دغسی خلقو په اشاره خلق درومی او ډېر ډېر کارونه کوی هغوی هم د ده ومنله او په هماغه لوری روان شوه. دی یوه شه چه غلو ته می نجات ورکړ او خلق می ګمراه کړه نو خپل جای نماز ئې وخانډه او په غلو پسی روان شو. وګورئ کله غل زاهد کېږی هم او په دغه ډول غلا کوی مونږ باید غل او شیخ وپېژنو او په هر چا تېرنه اوزو.

دغه تحویلداران چه په دوایرو کښی ګورئ په دوی کښی هم داسی غله شته چه د بیت المال ستېه باسی او په کال کښی په زر هاؤ روپیۍ غرقوی له دوی سره هم ډېر ماموران مدیران او لوی لوی خلق په غلا کښی شریك وی او ډېر ډېر کارونه کوی. زما یوه ملګری حکایت کاوه چه ځو کاله پخواه زه او یو بل سړی چه دواړه له یوی کورنۍ ودونه کړی و یو ځای رسمی دوایرو ته راغلو ما ځو کاله تعلیم کړی و او کتابونه می لوستی و زه کاتب شوم او هغه د دی لامله چه بی تعلیمه و تحویلدار مقرر شو زه پدی ځو کالو کښی مدیریت ته ورسېدم او هغه اوس هم تحویلدار دی مګر په کلی کور کښی د هغه اعتبار له ما نه ډېر زیات دی او زما مدیریت ځوك په دوه توته نه اخلی ما پخپل حیات او خپل کور کښی هېڅ بهبود حاصل نکړای شو او تحویلدار ډېری زمکی واخستلی او لوړې بنګلی ئی جوړی کړی هغه علاوه په نورو شیانو دری ودونه نور هم وکړه او اوس ئی ځلور ښځی په کاله کښی ناستی دی د ده یوه ښځه زما ښینه ده او زما کوچنیان کله کله د خپلی ترور د لیدو دپاره تحویلدار کره ورځی چه بېرته راشی تر ځو ورځو د هغه د کاله قصې نه تمامېږی، یو ئی د رادیو صفتونه کوی بل وائی په کور کښی ئی ډېری ښی قالینی اواری دی او په مېزونو او رفونو باندی ئی ډېر ښایسته لوښی ایښی دی. دا صفتونه چه تمام شی بیا نو له ما نه خواهش کوی چه مونږ ته هماغسی رادیو واخله او هماغه شان کالی راته جوړ کړه.

زما د ځوی زړه هم دا غواړی چه د تحویلدار د ځوی په شان دریشی ولری او هماغه شان بوټونه په پښو کړی. د هلکانو مور خو هېڅکله خپلی خور کره نه ورځی او که هغه هر ځومره جوابونه راولېږی دائې په یوه بهانه ردوی او جواب ورکوی، داسی نه چه زه ئی منع کوم او هلته ئی نه پرېږدم بلکه خو ځله ما هم ویلی دی چه زه ولاړه شه! خور دی خوابدې کېږی او ګله کوی مګر هغه زما هم نه منی او یوه پلمه برابروی چه ما قانع کاندی. که څه هم دا ما ته نه وائی مګر زه پوهېږم چه دا ولی نه ځی او څه شی د خپلی خور له کاله نه ایساره کړېدی؟ دا که څه هم د یوه مدیر ښځه ده مګر جامی ئی د تحویلدار ښځو غوندی نه دی او هغه ګانی چه هغوی ئی لری دا ئی نلری نو که هلته ولاړه شی او د هغوی هستی او خپله نیستی وګوری سترګی ئی نه غړېږی او دغه وضعیت نشی لیدلی. په یوه اداره کښې چه دغسی تحویلدار موجود وی هلته ارو مرو د شعبو امران هم ډېرې ګټی لری او ډېر کسان د تحویلدار په غلا کښې شریك وی او دغه شان مدیران په دوایرو کښی ډېر لږ وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومی غلا ګانی چه په دوایرو کښی د قلم خاوندان او میرزایان کولی شی هغه په بل ځای کښی نشی کېدلی که تاسی په دوایرو کښی لږ غوندی بلد شئ او د دوی له کارونو خبر شئ ډېر تعجب به وکړئ.

هغه کال په یوه تفتیش کښی معلومه شوه چه یوه لوی سړی یوازی د حیواناتو له اذوقی نه سل خرواره بوس او څو خرواره اربشی خوړلی وی. دا غلا که څه هم په تول ډېره درنه ده مګر د معنی په لحاظ ډېره سپکه غلا ده او سړی افسوس کوی چه مشران او لوی خلق د بوسو او اربشو په غلا هم نه شرمېږی. دی خلقو په غلا کښې ډېر مهارت پیدا کړیدی او په هر شی کښی غلا کوی دوی اوس په خاره زمکه کښی هم ځانونه مړولی شی او له هېڅ نه ډېر څه بودوی.

یوه چا قصه کوله چه زما مزدور کله چه له بازاره د یوه غیران سودا راوړی نو یو غیران او پنځه ویشت پوله پکښی ځینی وختونه دی وخوری دا خبره هر چا ته له حقیقته لږ غوندی لري ښکاره شوه او په ظرافت ئی محموله کړه هغه وویل زه رښتیا وایم ټوقه نه کوم ما یو ځل دی بازار ته په سودا پسی ولېږه بېرته تش راغی چه پیسی رانه ورکی شوی بل غیران می ورکړ په هغه کښی ئی هم پنځه ویشت پوله پټ کړه او پوره سودائی رانوړه زمونږ یوه ملګری وویل دا ستا مزدور خو د حسن له مزدوره هم په غلا کښی زیات مهارت لری. ملګري ټول متوجه شوه چه د حسن مزدور به لا څنګه وی؟ هغه وویل حسن نوماند یو سړی و د هغه یو غل مزدور په برخه شو چه په هره سودا کښی به ئی څو پیسی پټولی، یوه ورځ حسن دری غېرانه ورکړه چه ده ته په بازار کښی یو مهر جوړ کړی د مهرونو قسمت معلوم و چه په یوه توری (حرف) یو غیران مهر جوړوونکی اخلی او هېڅ زیات و کم پکښی نه وی. د حسن نوم دری توری و او دری غیرانه کېده مزدور چه مهر کن ته ورغی ورته ئی وویل زما نوم خس دی ما ته یو مهر جوړ کړه او دغه یوه روپۍ خپله اجوره واخله مهر کن چه (حس) ولیکه د (ح) په توری باندی ئی ټکی اېښوده چه (خس) شی مزدورورباندی غږ کړ چه دا ټکی د (س) په لمنه کښی کېږده او هلته ئی مه ږده مهر کن ورته وویل له دېنه خو دری توری جوړېږی او اجوره ئی دری غېرانه کېږی مزدور ورسره جګړه شروع کړه چه زما درباندی یو ټکی حق دی په هر ځای کښی چه زه وایم هماغلته ئی کېږده مهر کن په سوال و جواب له خپل کاره واوت او نور تاوان ئی هم کېده نو له ناکامه له یوه غیرانه تېر شو او مهر ئی په یوه روپۍ ورکړ مزدور چه خپل بادار ته مهر راوړ د هغه دا یقین و چه پدی سودا کښی ئی هېڅ نه دی پټ کړی او د غلا دپاره هېڅ امکان نه و موجود مګر هغه خپل کار کړی و او د خپل فن له مهارت نه ئی استفاده کړی وه. زمونږ ځینی مامورین او کارداران چه په تور و سپین پوهېږی او له تورو سره کار لری د غلا دغه راز چلونه او چمونه ورته ډېر ښه معلوم دی او په داسی ځای کښی چه غلا هېڅ ممکنه نه ده غلا کولی شي او د غلا دپاره لاره برابروي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library